

Asia: LVM/1570/13/2017

Valtioneuvoston periaatepäätös mediapoliittisesta ohjelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot periaatepäätöksen luonnoksesta

Ohjelmassa esitetyt toimenpiteet ovat oikeasuuntaisia. Toimia pitää toteuttaa kokonaisuutena. Tämä vastaa myös ohjelman tavoitetta arvioida mediapolitiikkaa kokonaisvaltaisesti.

Suurin huolestus kohdistuu ohjelman rahoitukseen. On riittämätöntä ja kokonaisuuden kannalta kestävämpää, että esitetyille toimenpiteille ei ole varattu lainkaan erillistä rahoitusta.

Yhteiskunnassa on meneillään siirtymä painetusta lehdestä digitaaliseen. Suomalaisen yhteiskunnan pitää tukea media-alaa erityisesti tämän digisiirtymäkauden aikana. Sananvapaus, demokratia ja kulttuuri tarvitsevat moniarvoista kotimaista journalismia.

1. Tuetaan vastuullista mediaa ja journalismia, niiden käyttöä sekä uusien toimijoiden syntyä

Toimenpide 1, jossa alennetaan e-lehtien ja e-kirjojen arvonlisäveroa samalle tasolle printtiversioiden kanssa heti, kun direktiivimuutos sen mahdollistaa, on erittäin tärkeä.

Edellisessä luonnosversiossa tässä yhteydessä esitettiin lisäksi, että vaikutetaan siihen, että myös muihin digitaalisiin sisältöihin voidaan soveltaa alennettua verokantaa. Toiseksi oltiin selvittämässä mahdollisuutta ottaa käyttöön Tanskassa ehdotetun mallin mukaista arvonlisäverokompensaatiota digitaalisten sisältöjen osalta, mikäli direktiivimuutos ei pikaisesti etene. Nämä toimet tulee palauttaa. Yhtenäisen arvonlisäverokannan löytyminen Euroopassa voi viedä vuosia.

Toimenpiteenä 3 oleva STT:n uusiutumisen tukeminen on erityisesti tässä ajassa elintärkeää kansallisen uutistoimiston toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi.

2. Varmistetaan, että media-alan sääntely on ennustettavaa ja vaikutetaan EU-tason sääntelyyn

Toimenpiteessä 5 paikallisradioiden osalta on jatkossakin tarpeen varmistaa paikallisuus ja uutiskriteerit. LVM:n tilaamassa tuoreessa selvityksessä media- ja viestintäpolitiikan tilasta ja sen mittaamisesta (28.3.2018) todetaan, että moninaisuutta paikallistasolla edistää, jos paikallisradioilta jatkossakin edellytetään paikallista ohjelmatarjontaa (suositus 3, sivu 311).

Toimenpide 6, jossa mainonnan sääntelyä ei lisätä mediatoimijoilla, on hyvin tervetullut. Kotimaiset mediat kilpailevat mainosmarkkinoista erityisesti Googlen ja Facebookin kanssa, joiden toimintaa kansallisella mainonnan sääntelyllä ei edes voitaisi tehokkaasti rajoittaa.

Toimenpiteeseen 10 esitämme, että edistetään tekijänoikeudella suojattujen sisältöjen hyödyntämistä myös alkuperäisiä tekijöitä taloudellisesti hyödyttävillä tavoilla muun muassa ottamalla käyttöön yleinen sopimuslisenssi.

3. Tuetaan digitaalisen jakelun kehitystä ja hillitään jakelukustannusten nousua

Toimenpiteessä 12 on tärkeää varmistaa paperilehtien kohtuuhintainen ja toimiva jakelu vielä pitkän aikaa tulevaisuuteen. Median moniäänisyyttä ja monikanavaisuutta on se, että mediasisältöjä jaetaan sähköisten kanavien ohella painettuna.

4. Vahvistetaan medialukutaitoa ja mediataitoja sekä suunnataan mediakasvatusta uusille kohderyhmille

Toimenpiteen 15 itse- ja yhteissääntelyä kannatamme lämpimästi. Julkisen sanan neuvoston keskeistä roolia alan itsesääntelyssä on edelleen vahvistettava. Tässä vastuu on erityisesti media-alan toimijoilla.

5. Lisätään tietoisuutta disinformaatiosta ja vastustetaan disinformaatio, vihapuheen ja laittomien sisältöjen leviämistä

Toimenpiteeseen 17 tarvitaan konkreettisempia toimia kuin että ryhdytään toimiin erityisesti journalisteihin ja muihin mediassa työskenteleviin kohdistuvaa vihapuhetta ja uhkauksia vastaan. Journalistin uhkaaminen on lisättävä lakiin koventamisperusteeksi. Uhkailu vaarantaa demokratian. Journalistin uhkaaminen ei saa olla asianomistajarikos. Esitutkinta on voitava käynnistää myös työnantajan tekemän rikosilmoituksen perusteella. Näin työyhteisö voi puuttua uhkailuun. Sosiaalisen median alustat on säädettävä vastuuseen niiden kautta jaetuista vihasisällöistä. Viranomaisille on turvattava riittävät resurssit näiden lakien valvomiseen.

6. Kehitetään esteettömyyttä lisääviä teknologioita ja turvataan erityisryhmien palvelutaso

–

7. Lisätään yhteistyötä ja sidosryhmien osallistumista mediapolitiikan valmisteluun

Toimenpiteessä 21 mainittu mediapolitiikan verkoston käynnistäminen on tärkeää, jotta mediapolitiisessa ohjelmassa olevaa kokonaisvaltaista tarkastelua voidaan käytännössä tehdä. Myös toimenpiteessä 22 mainittu sidosryhmien kuuleminen ja osallistaminen on tässä yhteydessä tärkeää.

Muuta huomioitavaa

Journalistiliitto esittää periaatepäätöksen yleisosan loppuun (s. 1:n viimeiseksi kappaleeksi) lisättäväksi uutta kappaletta: ”Kolmannen sektorin yhteisömedian tila Suomessa kartoitetaan ja tutkitaan tarvetta luoda Unescon suositusten mukaiset yhteisömedian toimintaa rohkaisevat puitteet.”

Ongelma on tällä hetkellä, että sektoria ei tunnusteta. Kuitenkin esimerkiksi Euroopan Unionissa arvostetaan ei-kaupallista yhteisömediaa. Tällä kolmannen sektorin mediallyllä olisi helposti ja kustannustehokkaasti tavoitettavissa esimerkiksi kielivähemmistöjä ja maahanmuuttajia.

Savolainen Petri
Suomen Journalistiliitto ry